



Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування Комунального некомерційного підприємства
«Клінічний заклад з надання психіатричної допомоги «ПСИХІАТРІЯ»
виконавчого органу Київської міської ради
(Київської міської державної адміністрації)»**

**Відокремлений лікувальний підрозділ за місцем надання послуг
вул. Павлова 7, смт. Глеваха, Васильківський р-н., Київська обл.**

17.03.2026 – 18.03.2026

м. Київ, 2026

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 17.03.2026 – 18.03.2026 групою національного превентивного механізму (далі – НПМ) здійснено відвідування Комунального некомерційного підприємства «Клінічний заклад з надання психіатричної допомоги «ПСИХІАТРІЯ» виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)», відокремлений лікувальний підрозділ за місцем надання послуг вул. Павлова 7, смт. Глеваха, Васильківський р-н., Київська обл. (далі – заклад, лікарня, відокремлений лікувальний підрозділ).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Самойленко Тетяна Володимирівна, Представник Уповноваженого у місті Києві та Київській області;

Петросов Владислав Георгійович, начальник відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівним групи НПМ);

Любченко Наталія Михайлівна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Бардаш Олена Анатоліївна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Русавська Оксана Олексіївна, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Луфференко Владислав Олександрович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Оладов Сергій Андрійович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Набока Марія Вікторівна, фахівець у галузі харчової безпеки;

Демура Марина Ігорівна, представник громадської організації;

Шетанкова Надія Михайлівна, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Адреса закладу: 08631, Київська область, Васильківський район, смт. Глеваха, вул. Павлова, 7.

Керівництво: Врублевська Ірина Валеріївна – заступник директора з спеціальної та амбулаторної допомоги.

Комунальне некомерційне підприємство «Клінічний заклад з надання психіатричної допомоги «ПСИХІАТРІЯ» виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)», відокремлений лікувальний підрозділ є комунальним закладом охорони здоров'я, що відповідно до договору з Національною службою здоров'я України надає спеціалізовану психіатричну допомогу. Заклад акредитований на вищу категорію та здійснює обстеження, лікування, профілактику, медико-соціальну реабілітацію осіб, які страждають на психічні розлади, у стаціонарних умовах, забезпечуючи доступність спеціалізованої психіатричної допомоги. Метою діяльності закладу є забезпечення своєчасного, кваліфікованого та якісного обстеження, лікування, експертизи й реабілітації осіб з розладами психіки та поведінки у стаціонарних відділеннях та надання консультативно-діагностичних послуг.

Діагностика та лікування пацієнтів здійснюється відповідно до Закону України «Про психіатричну допомогу» та інших нормативних актів, що регламентують роботу лікувально-профілактичного закладу.

Відповідно до затвердженого штатного розпису загальна чисельність посад у лікарні становить 77,0 штатних одиниць, із них лікарі – 5,75 шт. одн., фахівці з базовою та неповною вищою медичною освітою – 22,75 шт. одн., молодший медичний персонал – 29,0 шт. одн., професіонали, фахівці, технічні служби – 4,5 шт. одн., робітники – 15,0 шт. одн.

До відокремленого структурного підрозділу входять 2 відділення, які розраховані для одночасного перебування жінок та чоловіків. На день відвідування у лікарні перебувало 52 пацієнта, із них 9 жінок; 5 внутрішньо переміщених осіб.

До закладу не госпіталізуються пацієнти для застосування примусових заходів медичного характеру, а також особи, до яких застосовано запобіжний захід згідно зі статтею 508 Кримінального процесуального кодексу України.

У лікарні наявна ліцензія Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ) на провадження господарської діяльності з медичної практики від 17.08.2020 № 1879 за спеціальностями: неврологія, медична психологія, психіатрія, психотерапія, терапія, наркологія, функціональна діагностика; за спеціальностями молодших спеціалістів з медичною освітою: сестринська справа.

Наявна ліцензія Державної служби України з лікарських засобів та контролю за наркотиками (далі – Держлікслужба) на провадження господарської діяльності з придбання, зберігання, перевезення, використання, знищення, реалізації (відпуск) наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів (наказ Держлікслужби від 18.08.2022 № 633).

Закладом укладений договір про надання послуг з управління відходами від 30.01.2026 № 185/26ПВ/33-26-25 з Товариством з обмеженою відповідальністю «ЕКОЛОГІЧНІ ПЕРЕРОБНІ ТЕХНОЛОГІЇ».

Згідно з протоколом дослідження питної води від 25.12.2025 № 0347, встановлено, що досліджувана проба за санітарно-хімічними показниками

відповідає вимогам ДСанПіН 2.2.4-171-10 "Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною".

У ході конфіденційного спілкування з пацієнтами скарг на жорстоке, нелюдське або таке, що принижує гідність, поводження чи покарання з боку персоналу не зафіксовано. Опитані особи позитивно характеризують умови перебування, рівень догляду та відзначають доброзичливу атмосферу й гуманне ставлення з боку медичного та іншого персоналу закладу.

Разом з тим під час відвідування виявлені недоліки у роботі закладу, які призводять до порушення прав пацієнтів.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

1. Під час відвідування виявлено, що інформаційна вивіска на будівлі медичного закладу містить застарілу назву установи, яка не відповідає її офіційній назві станом на час відвідування (фото 1).

Зазначене не узгоджується з вимогами статті 39 Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо забезпечення пацієнтів достовірною інформацією про заклад охорони здоров'я, а також може вводити в оману осіб, які звертаються за медичною допомогою.

2. Усупереч вимогам пункту 10 Порядку надання психіатричної допомоги у стаціонарних умовах, затвердженого наказом МОЗ від 07.12.2023 № 2085, у відділеннях на вікнах палат встановлені ґрати (фото 2). Наявність таких ґрат суперечить сучасним підходам до організації психіатричної допомоги, які ґрунтуються на принципах гуманізації, поваги до гідності пацієнта та створення терапевтично сприятливого середовища. Подібна практика може формувати у пацієнтів відчуття покарання або обмеження свободи, негативно впливати на психоемоційний стан та перешкоджати процесу реабілітації.

3. Відповідно до статті 8 Закону України «Про психіатричну допомогу», держава гарантує надання допомоги з дотриманням принципу найменшого обмеження прав і свобод особи. Така допомога має здійснюватися в умовах, що є достатніми для забезпечення безпеки пацієнта та оточуючих, але водночас не допускають безпідставного або надмірного втручання в особисту свободу, гідність і законні інтереси людини. Обмеження прав особи можливі виключно у випадках і порядку, прямо передбачених законом, та мають бути пропорційними реальним ризикам.

На реалізацію цього принципу пунктом 10 Порядку надання психіатричної допомоги у стаціонарних умовах затвердженого наказом МОЗ від 07.12.2023 № 2085 встановлено пряму заборону замикати входні двері до приміщень і палат. Нормативно закріплено, що вхід і вихід із відділень мають бути вільними, за винятком обмежень, зумовлених виключно вимогами громадської безпеки у нічний час. Таким чином визначено, що постійне блокування доступу до виходу суперечить суті психіатричної допомоги, орієнтованої на повагу до прав людини.

Незважаючи на зазначені вимоги, у відділеннях закладу входні двері фактично утримуються зачиненими на ключ протягом усього дня. Така практика унеможливорює вільний вихід пацієнтів за межі відділення, створює режим фактичної ізоляції та істотно обмежує свободу пересування осіб.

4. Не усі палати відділень оснащені необхідною та нормативно визначеною кількістю твердого інвентарю, зокрема стільцями та приліжковими тумбами (фото 3) для зберігання особистих речей пацієнтів, що не забезпечує дотримання вимог пункту 8.3.2.7 Державних будівельних норм ДБН В.2.2.-10:2022 «Заклади охорони здоров'я. Основні положення» (далі – ДБН).

Європейський комітет з прав людини (далі – ЄКЗК) у пункті 34 восьмої загальної доповіді [(СРТ/Inf (98) 12] наголошує на важливості створення позитивного терапевтичного середовища у лікарні, що передбачає забезпечення пацієнту достатнього простору для проживання, так само як і нормального освітлення, опалення та провітрювання, а також підтримання закладу у належним чином відремонтованому стані, який відповідає гігієнічним нормам, що встановлені для лікарняних закладів. Бажано, щоб у розпорядженні пацієнтів були тумбочки біля ліжок, шафи для одягу та сантехнічне облаштування таким чином, щоб не порушувати права пацієнта на приватність.

5. У деяких палатах ліжка стоять впритул один до одного, що порушує підпункт 8.3.2.7 ДБН та може створити низку специфічних ризиків для осіб з психічними розладами, а саме: відсутність приватного простору, ескалація агресії та тривожності, відсутність можливості забезпечення конфіденційності. Таке поєднання незадовільних побутових умов і відсутності особистого простору прямо суперечить ст. 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» та Закону України «Про психіатричну допомогу», оскільки нівелює принципи поваги до людської гідності та створює деструктивний терапевтичний клімат, що перешкоджає ефективній медико-соціальної реабілітації.

6. Під час відвідування виявлено неналежний стан м'якого інвентарю (фото 4), що суперечить принципам створення позитивного терапевтичного середовища, які закріплені у пункті 32 восьмої загальної доповіді ЄКЗК [СРТ/Inf (98) 12]. Недотримання санітарно-гігієнічних норм, незадовільний стан постільних речей суперечить гарантованому статтею 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» праву пацієнтів на гідні умови перебування та негативно впливає на результативність реабілітації пацієнтів з психічними розладами.

7. Під час відвідування приймального відділення відокремленого лікувального підрозділу встановлено відсутність актуальних протоколів надання екстреної медичної допомоги на догоспітальному етапі, затверджених наказом МОЗ від 05.06.2019 № 1269 «Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації екстреної медичної допомоги». Відсутність зазначених клінічних протоколів у доступному для медичного персоналу місці ускладнює належну організацію та стандартизацію дій працівників приймального відділення у разі виникнення невідкладних та критичних станів у пацієнтів, що може призводити до затримок у прийнятті клінічних рішень, зниження якості діагностування та своєчасності надання необхідної медичної допомоги.

Водночас встановлено, що у приймальному відділенні наявна та укомплектована шафа невідкладної (ургентної) допомоги, забезпечена необхідними лікарськими засобами та медичними виробами для надання екстреної

допомоги пацієнтам, що свідчить про часткове дотримання вимог щодо матеріально-технічного забезпечення відділення.

8. Усупереч наказу МОЗ від 29.10.2013 № 931 у закладі організовано триразове харчування пацієнтів замість передбаченого чотириразового харчування. Останній прийом їжі відбувається об 16:30. Таким чином, встановлений порядок харчування може негативно впливати на стан здоров'я пацієнтів, забезпечення їхніх фізіологічних потреб та дотримання належних умов перебування у закладі. Зазначене свідчить про порушення вимог щодо організації харчування пацієнтів та потребує приведення у відповідність до встановлених норм.

9. Деякі приміщення лікарні перебувають у незадовільному технічному та санітарному стані і потребують проведення поточних ремонтних робіт. Зокрема, наявні пошкодження стін та стелі, місцями спостерігаються сліди плісняви (фото 5,6). Виявлені недоліки свідчать про необхідність проведення поточного ремонту з метою приведення приміщень у відповідність до вимог санітарних норм, правил пожежної безпеки та забезпечення належних умов надання медичної допомоги.

10. Під час відвідування моніторинговою групою оглянуто палату, у якій перебувають двоє пацієнтів, що пересуваються за допомогою крісел-колісних. У приміщенні відчувається стійкий неприємний запах, що може свідчити про неналежний санітарно-гігієнічний стан приміщення та недостатнє проведення прибирання і провітрювання.

Відповідно до статті 6 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» кожна особа має право на належні та безпечні умови перебування у закладах охорони здоров'я. Крім того, відповідно до статті 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод держава зобов'язана забезпечити умови перебування осіб, які не принижують людську гідність. Неналежний санітарний стан палат може розцінюватися як такий, що не відповідає цим вимогам.

Під час огляду також встановлено, що матрац одного з пацієнтів застелений звичайною поліетиленовою плівкою, яка не є медичним водонепроникним на матрациком. Використання побутових матеріалів замість спеціалізованих медичних засобів може свідчити про неналежне забезпечення пацієнтів засобами догляду та суперечить вимогам належної організації медичного догляду за маломобільними пацієнтами. Відповідно до статті 7 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» держава гарантує громадянам надання медичної допомоги належної якості та створення умов для догляду за пацієнтами, зокрема людей з інвалідністю.

11. Крім того, зі слів одного з пацієнтів, його тривалий час не вивозять на прогулянки. Водночас відповідно до вимог належної організації догляду за маломобільними пацієнтами, а також з урахуванням положень Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю (статті 14 та 25), держава зобов'язана забезпечити людям з інвалідністю рівний доступ до послуг охорони здоров'я та створення умов, що сприяють підтриманню їхнього фізичного та психічного здоров'я, у тому числі можливість перебування на свіжому повітрі.

Зазначені обставини можуть свідчити про неналежну організацію догляду за маломобільними пацієнтами та недотримання вимог щодо забезпечення гідних умов перебування у закладі охорони здоров'я.

12. У частині відділень відокремленого лікувального підрозділу не забезпечено належних умов для безперешкодного та безпечного доступу маломобільних груп населення до приміщень і їх повноцінного використання (фото 7). Зокрема, відсутні або не відповідають установленим вимогам елементи безбар'єрності, що унеможливує самостійне пересування осіб з інвалідністю, осіб з порушеннями опорно-рухового апарату, людей похилого віку та інших маломобільних осіб. Такі недоліки свідчать про невідповідність умов експлуатації приміщень вимогам Державних будівельних норм ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель та споруд. Основні положення», якими передбачено обов'язкове забезпечення доступності будівель і споруд для всіх категорій користувачів.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Київській міській раді (Київській міській державній адміністрації):

вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених у ході реалізації функцій національного превентивного механізму наведених порушень прав людини та недопущення катувань, інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки та покарання у Комунальному некомерційному підприємстві «Клінічний заклад з надання психіатричної допомоги «ПСИХІАТРІЯ» виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)», відокремленому лікувальному підрозділу;

забезпечити контроль за дотриманням прав людини і громадянина, реалізацію законних прав та інтересів пацієнтів на охорону здоров'я та медичну допомогу у Комунальному некомерційному підприємстві «Клінічний заклад з надання психіатричної допомоги «ПСИХІАТРІЯ» виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)», відокремленому лікувальному підрозділу.

Комунальному некомерційному підприємству «Клінічний заклад з надання психіатричної допомоги «ПСИХІАТРІЯ» виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації)», відокремленому лікувальному підрозділу забезпечити:

приведення інформаційної вивіски медичного закладу у відповідність до його офіційної назви згідно з чинними установчими документами;

демонтажу ґрат на вікнах палат та приведення облаштування вікон у відповідність до вимог наказу МОЗ від 07.12.2023 № 2085, забезпечивши безпечні умови перебування пацієнтів без створення відчуття ізоляції;

припинення практики постійного замикання входних дверей відділень, забезпечивши вільний доступ до виходу відповідно до вимог законодавства, з

можливим обмеженням лише у нічний час або у випадках, передбачених законом та на підставі індивідуальної оцінки ризиків;

палати необхідною кількістю твердого інвентарю (стілці, приліжкові тумби для зберігання особистих речей) відповідно до вимог ДБН В.2.2-10:2022;

розміщення ліжок у палатах з достатнім простіром між ними для дотримання приватності пацієнтів та зниження психоемоційної напруги;

оновлення належного стану м'якого інвентарю, зокрема постільної білизни, з метою дотримання санітарно-гігієнічних вимог та покращення терапевтичного середовища;

наявність у приймальному відділенні актуальних клінічних протоколів надання екстреної медичної допомоги відповідно до наказу МОЗ від 05.06.2019 № 1269 та розмістити їх у доступному для медичного персоналу місці;

організацію чотириразового харчування пацієнтів відповідно до вимог наказу МОЗ від 29.10.2013 № 931 та перегляд графіку прийому їжі;

проведення поточного ремонту приміщень лікарні та привести санітарний стан приміщень у відповідність до вимог наказу МОЗ від 21.02.2023 № 354;

належні санітарно-гігієнічні умови у палаті, у якій перебувають маломобільні пацієнти, у тому числі регулярне прибирання та провітрювання приміщення;

спеціалізованими медичними водонепроникними на матрацниками та іншими засобами догляду для маломобільних осіб;

організацію регулярних прогулянок пацієнтів на свіжому повітрі відповідно до їхнього стану здоров'я;

санітарно-гігієнічні приміщення допоміжними поручнями та душові кабінки засобами візуальної ізоляції (шторками або перегородками) для дотримання права пацієнтів на приватність;

умови безбар'єрного доступу до приміщень відповідно до вимог ДБН В.2.2-40:2018, зокрема шляхом облаштування пандусів, поручнів, розширення проходів та інших елементів доступності для маломобільних груп населення.

Додаток: фото до звіту.

**Керівник групи – начальник
відділу реалізації національного
превентивного механізму у сфері
охорони здоров'я Департаменту з
питань реалізації національного
превентивного механізму
Секретаріату Уповноваженого
Верховної Ради України з прав
людини**



Владислав ПЕТРОСОВ

Фото до звіту

Фото 1



Фото 2



Фото 3



Фото 4



Фото 5



Фото 6



Фото 7

